

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Euroopan talous- ja sosiaalikomitean panos vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevaan EU:n agendaan 2020–2030”

(oma-aloitteinen lausunto)

(2020/C 97/06)

Esittelijä: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Komitean täysistunnon päätös	24.1.2019
Oikeusperusta	työjärjestyksen 32 artiklan 2 kohta oma-aloitteinen lausunto
Vastaava jaosto	työllisyys, sosiaaliasiat, kansalaisuus
Hyväksyminen jaostossa	15.11.2019
Hyväksyminen täysistunnossa	11.12.2019
Täysistunnon nro	548
Äänestystulos	178/1/2
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 ETSK kehottaa Euroopan komissiota ottamaan vuosia 2020–2030 koskevaa vammaisten henkilöiden oikeuksien agenda (jäljempänä ”agenda”) laatiessaan tarkasti huomioon seuraavat suositukset ja päätelmät, panemaan paremmin täytäntöön Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksen vammaisten henkilöiden oikeuksista (jäljempänä ”vammaisyleissopimus”) ja täyttämään sitoumuksensa, jotka liittyvät Agenda 2030 -toimintaohjelmaan ja kestävä kehityksen tavoitteisiin, joissa vammaisuus mainitaan 11 kertaa. ETSK suosittaa erityisesti seuraavaa:

1.2 Kaikissa komission pääosastoissa ja virastoissa sekä kaikissa EU:n toimielimissä tulee olla vammaisasiota käsittelevät yhteyspisteet, ja vammaisuuteen liittyvien kysymysten monialaisuuden vuoksi komission pääsihteeristöön tulee sijoittaa keskitetty yhteyspiste. Näistä yhteyspisteistä koostuvan vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean tulee valvoa agendan täytäntöönpanoa. Koska tulevassa komissiossa yhden jäsenen vastuualueena on tasa-arvo, on ensiarvoisen tärkeää, että myös oikeus- ja kuluttaja-asioiden pääosastossa on tällainen yhteyspiste.

1.3 Komission, parlamentin ja neuvoston välillä tulee soveltaa mekanismia⁽¹⁾, jonka puitteissa näiden kolmen toimielimen puheenjohtajat kokoontuvat jokaisen toimikauden alussa. ETSK kehottaa lisäksi perustamaan neuvostoon vammaisasioiden työryhmän, jonka tehtävänä on huolehtia tästä mekanismista.

1.4 EU:n toimielinten tulee tarjota kaikki tarvittavat välineet, henkilöresurssit ja rahoitustukea vammaisyleissopimuksen EU-seurantajärjestelmän käyttöön, jotta se voi suorittaa tehtävänsä vammaisyleissopimuksen 33 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

1.5 Euroopan unioniin tulee perustaa esteettömyys- ja saavutettavuusasioiden lautakunta seuraamaan näitä asioita koskevan EU:n lainsäädännön täytäntöönpanoa.

1.6 Komission tulee tarkastella uudelleen vammaisyleissopimuksesta ja EU:n lainsäädännöstä johtuvaa jäsenvaltioiden kanssa jakamaansa toimivaltaa sen selvittämiseksi, missä asioissa unioni voisi tehdä yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa täytäntöönpanon edistämiseksi. Tämä olisi tehtävä laatimalla toimivaltaa koskeva ilmoitus, jolla tarkistetaan EU:n yksinomaista toimivaltaa koskevaa ilmoitusta, ja sopimalla vammaisyleissopimuksen valinnaisesta pöytäkirjasta.

⁽¹⁾ Vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean EU:lle vuonna 2015 antamat suositukset.

1.7 Komission tulee sisällyttää agendaan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteet ja esittää ehdotuksia nimenomaan vammaisten henkilöiden osallistamista koskevan periaatteen nro 17 täytäntöönpanosta.

1.8 Agendan toteuttamiseksi tulee ryhtyä konkreettisiin toimiin. Kiireellisimpiä niistä ovat seuraavat: antaa lainsäädäntöä, jolla torjutaan kaikenlaista vammaisuuteen perustuvaa syrjintää⁽²⁾; antaa direktiivi, jolla yhdenmukaistetaan vammaisuuden arvioinnin tunnustaminen EU:n laajuisesti, jotta helpotetaan vammaisten henkilöiden vapaata liikkuvuutta; toteuttaa toimenpiteitä, joilla taataan vammaisten henkilöiden oikeudet poliittiseen osallistumiseen EU:n tasolla, ja antaa ohjeita jäsenvaltioille, jotta ne voivat varmistaa saman kansallisella tasolla; antaa sitovaa lainsäädäntöä, jolla yhdenmukaistetaan rakennettua ympäristöä koskevat esteettömyysvaatimukset; toteuttaa toimenpiteitä, joilla yhdenmukaistetaan työpaikalla tehtäviä kohtuullisia mukautuksia koskevat vähimmäisvaatimukset, sekä laatia suuntaviivat jäsenvaltioiden vammaisuuksien tasoa ja palvelujen tarjoamista koskevista vähimmäisvaatimuksista, mukaan lukien itsenäisen asumisen tukeminen ja mahdollisuuksien mukaan henkilökohtainen avustaminen.

1.9 Vammaisuuteen liittyvät tasa-arvokysymykset tulee sisällyttää osaksi EU:n kaikkia talous-, sosiaali- ja ympäristöpolitiikkoja, erityisesti sukupuolten tasa-arvoa koskevaa strategiaa, nuorisotakuuta, Green New Deal -ohjelmaa, lapsitakuuta ja tulossa olevaa vihreää kirjaa ikääntymisestä.

1.10 EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden tulee sopia nuorisotakuun kaltaisesta vammaisten henkilöiden oikeuksien takuusta, joka koskee heidän pääsyään työhön, työharjoitteluun, työnvälityksen piiriin ja jatko- ja täydennyskoulutukseen.

1.11 EU:n talousarviolla tulee tukea vammaisia henkilöitä entistä paremmin siten, että investoidaan uutta apuvälineteknologiaa kehittävään tutkimukseen, osoitetaan varoja Erasmus+-ohjelmien esteettömyyden ja saavutettavuuden parantamiseen ja vammaisten henkilöiden osallistumisen lisäämiseen, rahoitetaan siirtymistä jäsenvaltioissa laitoshoidosta perhe- ja yhteisöpohjaiseen hoitoon ja itsenäiseen asumiseen tähän liittyvine vahvoine seuranta- ja arviointimekanismeineen ja investoidaan EU:n varoja strategisesti vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanoon jäsenvaltioissa erityisesti aloilla, joilla EU:lla ei ole täyttä toimivaltaa.

1.12 Agendalla tulee osaltaan edistää vammaisten henkilöiden oikeuksia EU:n ulkoisessa toiminnassa.

1.13 Agendassa tulee varata keskeinen sija pyrkimyksille parantaa vammaisia henkilöitä koskevien tietojen keräämistä ja julkaisemista osana Eurostatin toimintaa.

1.14 Agendaan tulee sisällyttää selkeitä ja konkreettisia vertailuarvoja sekä mitattavissa olevia indikaattoreita, jotka koskevat erityisesti vammaisia naisia, tyttöjä, nuoria, ikäihmisiä, pakolaisia, muuttajia ja hlbt-henkilöitä.

1.15 Komission tulee luoda jäsenvaltioille talouspolitiikan EU-ohjausjakson puitteissa painetta laatia omia kansallisia vammaisstrategioitaan vammaisuuteen liittyvien tasa-arvokysymysten valtavirtaistamiseksi ja käsitellä vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanoa kansallisissa uudistusohjelmissaan.

1.16 Agendan tulee kattaa tietoisuuden lisääminen vammaisyleissopimuksen mukaisista vammaisten henkilöiden oikeuksista.

⁽²⁾ Vammaisyleissopimuksen 1 artiklan mukaan vammaisiin henkilöihin kuuluvat ne, joilla on sellainen pitkäaikainen ruumiillinen, henkinen, älyllinen tai aisteihin liittyvä vamma, joka vuorovaikutuksessa erilaisten esteiden kanssa voi estää heidän täysimääräisen ja tehokkaan osallistumisensa yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa.

1.17 Vammaisten henkilöiden oikeudet ja vammaisyleissopimuksen täytäntöönpano tulee ottaa perin pohjin huomioon EU- ja jäsenvaltiotason työmarkkinavuoropuhelussa ja työmarkkinaosapuolten käymissä työehtosopimusneuvotteluissa. Vammaisjärjestöjä on kuultava tässä yhteydessä kattavasti, ja niiden tulee voida osallistua kyseisiin prosesseihin.

1.18 Vammaisjärjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden tulee voida osallistua rajoituksetta ja aktiivisesti agendan laatimiseen, täytäntöönpanoon ja hallinnointiin.

2. Johdanto

2.1 Koska agenda laaditaan ja pannaan täytäntöön tilanteessa, jossa EU ja kaikki jäsenvaltiot ovat allekirjoittaneet ja ratifioineet vammaisyleissopimuksen, ETSK korostaa, että sen avulla olisi käsiteltävä kaikkia vammaisyleissopimuksen kattamia asioita.

2.2 Toisin kuin nykyisessä vammaisstrategiassa vuosien 2020–2030 agendassa olisi myös otettava huomioon, että vammaisyleissopimuksesta johtuvia velvoitteita ja kestävä kehityksen tavoitteisiin ja sosiaalisten oikeuksien pilariin sitoutumista ei voida erottaa toisistaan. ETSK ehdottaa siksi, että agendan nimeksi annettaisiin ”vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva EU:n agenda 2020–2030”.

2.3 Vammaisten henkilöiden oikeuksien komitea teki EU:sta vuonna 2015 arvioinnin, ja ETSK huomauttaakin, että agenda tulee pohjata mm. tässä yhteydessä annettuihin loppupäätelmiin ja suosituksiin.

2.4 Uuden agendan olisi perustuttava EU:n koko lainsäädännön ja politiikan monialaiseen ja kattavaan uudelleenarviointiin. Agendan tulee myös olla johdonmukainen EU:n muiden aloitteiden ja strategioiden kanssa, jotta varmistetaan kattava yhdenmukaisuus vammaisyleissopimuksen kanssa. Agendassa on lisäksi kuvastuttava ihmisoikeuksiin pohjautuva lähestymistapa vammaisuuteen nähden sekä viimeisin kehitys sosiaalisten ja digitaalisten oikeuksien alalla.

2.5 Tiettyjen vammaisryhmien haavoittuvuuden vuoksi agendan kaikilla osa-alueilla olisi kiinnitettävä erityistä huomiota vammaisiin naisiin, lapsiin, nuoriin, ikäihmisiin, pakolaisiin, muuttajiin, hlbt-ihmisiin ja asunnottomiin.

3. Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan EU:n agendan periaatteet

3.1 ETSK katsoo, että agendan avulla olisi varmistettava vammaisuuden huomioiminen kaikissa vammaisten henkilöiden elämään vaikuttavissa EU:n politiikoissa ja säädöksissä vammaisyleissopimuksen 3 artiklassa esitettyjen yleisten periaatteiden mukaisesti. Agendassa on noudatettava syrjimättömyyden, esteettömyyden ja saavutettavuuden, osallistumisen ja osallisuuden, yhdenvertaisten mahdollisuuksien, miesten ja naisten välisen tasa-arvon, henkilöiden synnynnäisen arvon ja yksilöllisen itsemääräämisoikeuden kunnioittamisen periaatteita sekä periaatetta, jonka mukaan vammaiset henkilöt tulee hyväksyä osana ihmisten moninaisuutta ja ihmiskuntaa ja jonka mukaan vammaisten henkilöiden kehittyvät kyvyt ja heidän oikeutensa säilyttää identiteettinsä on tunnustettava.

4. Vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan EU:n agendan soveltamisala

4.1 Syrjinnän ja eriarvoisuuden torjuminen ⁽³⁾

4.1.1 Puolet kaikista eurooppalaisista pitää vammaisuuteen perustuvaa syrjintää yleisenä EU:ssa, ja tätä mieltä olevien osuus kasvaa ⁽⁴⁾. ETSK suosittelee siksi seuraavaa:

4.1.2 EU:n toimielinten tulee ryhtyä konkreettisiin toimiin sellaisen (vammaisten) syrjinnän vastaisen horisontaalisen direktiivin antamiseksi, jolla vammaisia henkilöitä suojellaan syrjinnältä kaikilla elämänaloilla. Direktiivissä on tunnustettava vammaisuuteen perustuvan syrjinnän muodoksi kohtuullisesta mukautuksesta kieltäytyminen millä tahansa elämänalueella ja vahvistettava syrjintämudoksi myös esimerkiksi läheissyrjintä ja moninkertainen ja moniperusteinen syrjintä.

⁽³⁾ EU:n perusoikeuskirjan 1, 21 ja 26 artikla ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT-sopimuksen) 10 ja 19 artikla.

⁽⁴⁾ Erityiseurobarometri 437. Saatavilla osoitteessa https://data.europa.eu/euodp/fi/data/dataset/S2077_83_4_437_ENG

4.1.3 EU:n toimielinten tulee vauhdittaa naisiain kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen (Istanbulin yleissopimuksen) hyväksymisprosessia sekä konkreettisia toimenpiteitä sukupuoleen perustuvan väkivallan ehkäisemiseksi, torjumiseksi ja siitä rankaisemiseksi.

4.1.3.1 Kaikkien EU:n toimielinten tulee julkissektorin työnantajina varmistaa esteettömyys ja saavutettavuus esimerkiksi huolehtimalla näiden vaatimusten täyttymisestä sisäisissä ja ulkoisissa verkkosivustoissaan sekä soveltamalla tarkoituksenmukaista henkilöstöpolitiikkaa ja menettelyjä, joiden tavoitteena on lisätä vammaisten työntekijöiden määrää ja parantaa Eurooppa-koulujen osallistavuutta.

4.1.3.2 EU:n toimielinten tulee toteuttaa unionin varoin toimenpiteitä, joilla korjataan vammaisten henkilöiden yhtäläisiin mahdollisuuksiin liittyviä puutteita. Kansalaisuuteen, ikään, rotuun tai etniseen alkuperään, sukupuoleen, uskontoon tai vakaumukseen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvasta moninkertaisesta tai moniperusteisesta syrjinnästä kärsiviin henkilöihin olisi kiinnitettävä enemmän huomiota.

4.1.3.3 Nykyisen yhteisiä säännöksiä koskevan Euroopan neuvoston ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1303/2013⁽⁵⁾ (2014–2020) 7 artikla tulee sisällyttää osaksi ehdotettua uutta yhteisiä säännöksiä koskevaa asetusta (2021–2027), kuten ETSK on jo aiemmin suosittanut, ja kyseinen periaate tulee kirjata ehdotetun Euroopan aluekehitysrahastoa koskevan asetuksen säädöstekstiin sellaisenaan. Esteettömyyden ja saavutettavuuden takaaminen vammaisille henkilöille olisi myös asetettava edellytykseksi sille, että ohjelmiin voidaan saada rahoitusta EU:n varoista.

4.1.3.4 Vammaisuuteen liittyvät tasa-arvokysymykset tulee sisällyttää osaksi EU:n kaikkia talous-, sosiaali- ja ympäristöpolitiikkoja, erityisesti sukupuolten tasa-arvoa koskevaa strategiaa, nuorisotakuuta, Green New Deal -ohjelmaa, lapsitakuuta ja tulossa olevaa vihreää kirjaa ikääntymisestä.

4.1.3.5 Komission tulee edistää sitä, että jäsenvaltioiden antama oikeuskelpoisuutta koskeva lainsäädäntö noudattaisi vammaisyleissopimusta⁽⁶⁾, ja helpottaa jäsenvaltioiden välistä asiantuntemuksen vaihtoa.

4.2 Täysimääräisen osallistumisen ja vapaan liikkuvuuden varmistaminen

4.2.1 Vammaiset henkilöt eivät voi edelleenkään nauttia oikeudestaan vapaaseen liikkuvuuteen EU:ssa, koska vammaisuuden arviointia ei tunnusteta yhdenmukaisesti ja koska he eivät voi siirtää oikeuttaan tukipalveluihin ja etuuksiin muuttaessaan toiseen jäsenvaltioon. Myös jatkuva laitosasuttaminen, yhteisöpohjaisiin palveluihin suuntautuvien investointien puute ja yleishyödyllisten palvelujen yleinen esteellisyys ja huono saavutettavuus vaikeuttavat vammaisten henkilöiden osallistumista yhteiskuntaan. ETSK suosittaa siksi seuraavaa:

4.2.2 Komission tulee esittää ehdotus direktiiviksi, jolla yhdenmukaistetaan jäsenvaltiosta toiseen muuttavien vammaisten henkilöiden vammaisuusarvioinnin tunnustaminen. EU:n toimielinten on puolustettava direktiivin myötä vammaisten henkilöiden oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen varmistamalla mahdollisuus siirtää sosiaaliturvaetuudet siten, että lähtöjäsenvaltio huolehtii niistä edelleen, että uusi asuinjäsenvaltio alkaa tarjota niitä tai että ensiksi mainitusta vaihtoehdosta siirrytään asteittain jälkimmäiseen vaihtoehtoon. Toiseen jäsenvaltioon muuttaville vammaisille henkilöille on taattava vastaavat oikeudet ja oikeus saada palveluja. Tämä on toteutettava koordinoitulla tavalla, joka helpottaa näiden oikeuksien, myös henkilökohtaisen avun, sujuvaa ja nopeaa siirtämistä⁽⁷⁾.

⁽⁵⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1303/2013, annettu 17. päivänä joulukuuta 2013, Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä sekä Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1083/2006 kumoamisesta (EUVL L 347, 20.12.2013, s. 320)

⁽⁶⁾ Vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean yleishuomautus nro 1 (2014) yhdenvertaisuudesta lain edessä.

⁽⁷⁾ Vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean suositukset 18 artiklan osalta.

4.2.2.1 EU:n toimielinten tulee varmistaa, ettei EU:n varoja koskaan käytetä vammaisten henkilöiden laitosasumisen lisäämiseen⁽⁸⁾ ja että niitä investoidaan aktiivisesti yhteisö- ja perhepohjaisiin palveluihin. On ratkaisevan tärkeää, ettei Euroopan solidaarisuusjoukkoihin osallistuvia nuoria sijoiteta erottelua ylläpitävään laitoshoidoympäristöön. Lisäksi olisi investoitava siihen, että hoitolaitosten työntekijöitä harjaannutetaan tarjoamaan yhteisöpohjaista ja vammaisyleissopimuksen vaatimuksia vastaavaa hoitoa, joka toteutetaan yhdessä vammaisten henkilöiden kanssa. Komission olisi myös lisättävä tietämystä siitä, miten hoitolaitokset ovat vahingoittaneet vammaisia henkilöitä, jotta jäsenvaltiot saisivat kannustimia siirtyä yhteisöpohjaisiin vaihtoehtoihin.

4.2.2.2 EU:n toimielinten tulee antaa etusija kulttuuri- ja vapaa-ajan palvelujen saatavuuden parantamiselle unionin varainkäytön kautta ja edistää etenkin EU:n vammaiskortin käyttöä ja sen käytön virallistamista kaikissa jäsenvaltioissa EU-rahoituksen tuella.

4.2.2.3 Käydessään vuoropuhelua kansalaisten kanssa EU:n toimielinten tulee huolehtia siitä, että pyydetessä käytetään viittomakieltä, pistekirjoitusta ja selkokieltä.

4.2.2.4 EU:n toimielinten tulee tehdä poliittisia aloitteita kaikkien sellaisten esteiden poistamiseksi, jotka haittaavat vammaisten henkilöiden poliittista osallistumista ja estävät heitä käyttämästä äänioikeuttaan ja asettumasta ehdolle vaaleissa, etenkin kun on kyse kehitysvammaisista henkilöistä ja mielenterveysongelmallisista ihmisistä, joihin kohdistuu erityistä syrjintää. Komission on myös varmistettava, että vaaliprosessi on täysin esteetön. Tätä varten komission olisi edistettävä sitä, että kaikki jäsenvaltiot varmistavat vammaisten kansalaistensa mahdollisuudet poliittiseen osallistumiseen valtiollisten, alueellisten ja paikallisten vaalien yhteydessä.

4.2.2.5 EU:n toimielinten tulee ryhtyä aiheellisiin toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että kaikki vammaiset henkilöt voivat käyttää kaikkia EU:n perussopimuksissa ja lainsäädännössä vahvistettuja oikeuksia, sen edistämiseksi, että vammaisiin henkilöihin pidäytään soveltamasta pakkotoimenpiteitä ja että heillä on mahdollisuus tuettuun päätöksentekoon, sekä kaikkien vammaisten henkilöiden vapauden ja turvallisuuden takaamiseksi.

4.2.2.6 EU:n toimielinten tulee edistää vammaisten henkilöiden ja vammaisjärjestöjen – myös vammaisten lasten asiaa ajavien järjestöjen – suunnitelmallista osallistamista kaikkiin päätöksentekoprosesseihin sekä jäsenvaltioiden että EU:n tasolla ja rahoittaa vammaisjärjestöjen valmiuksien kehittämistä. Komission ja EU:n muiden elinten olisi myös varmistettava, että vammaisten henkilöiden on helppo osallistua julkisiin kuulemisiin.

4.3 Esteettömyyden ja saavutettavuuden toteuttaminen kaikissa ympäristöissä

4.3.1 Esteelliset ja huonosti saavutettavat julkiset tilat, rakennukset, liikenne ja teknologia estävät edelleen aivan liian monia vammaisia henkilöitä toimimasta aktiivisesti yhteiskunnassa ja vaarantavat heidän turvallisuutensa. ETSK suosittaa siksi seuraavaa:

4.3.1.1 Komission tulee ryhtyä konkreettisiin toimiin sen hyväksi, että Eurooppaan perustettaisiin Yhdysvaltojen vastaavan lautakunnan kaltainen esteettömyys- ja saavutettavuusasioiden lautakunta valvomaan näitä asioita koskevan EU-lainsäädännön täytäntöönpanoa ja edistämään esteettömyys- ja saavutettavuusnormien ja -suuntaviivojen kehittämistä, parhaiden käytäntöjen vaihtoa ja edustukseltaan kattavien vammaisjärjestöjen tarkoituksenmukaista osallistumista näiden kysymysten käsittelyyn.

4.3.2 EU:n toimielinten tulee itse pyrkiä noudattamaan erittäin tiukkoja esteettömyys- ja saavutettavuusvaatimuksia fyysisessä infrastruktuurissaan, palveluissaan ja digitaalisessa ympäristössä ja varmistaa kaikkien EU:n hallinnon verkkosivustojen ja yhteydenottolomakkeiden täydellinen saavutettavuus vammaisille henkilöille.

4.3.2.1 EU:n toimielinten tulee korjata esteettömyyttä koskevan eurooppalaisen säädöksen puutteita lainsäädännöllisten välineiden ja standardoinnin kaltaisten muiden välineiden avulla, jotta esteettömyyden vähimmäisvaatimukset saadaan yhdenmukaistettua kaiken rakennetun ympäristön osalta⁽⁹⁾ sekä kaupungeissa että maaseudulla. Tässä yhteydessä tulee ottaa huomioon myös kehitysvammaiset henkilöt ja psykososiaalisesti vammaiset henkilöt.

⁽⁸⁾ Vammaisyleissopimuksen 19 artikla ja yleishuomautus nro 5.

⁽⁹⁾ Vammaisyleissopimuksen 9 ja 20 artikla.

4.3.2.2 Komission tulee tarkistaa, laajentaa ja vahvistaa vammaisten matkustajien oikeuksia esimerkiksi julkaisemalla multimodaalista liikennettä koskeva uusi lainsäädäntöehdotus, tarkistamalla nykyistä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1107/2006 ⁽¹⁰⁾ vammaisten henkilöiden oikeuksista lentoliikenteessä, poistamalla ja yhdenmukaistamalla tilanteita, joissa lennolle pääsy evätään, ja määrittelemällä tällaiset tilanteet yksityiskohtaisesti sekä parantamalla muita voimassa olevia säädöksiä.

4.3.2.3 EU:n toimielinten tulee ottaa vahvasti kantaa sen puolesta, että EU:n uudessa rautatieliikenteen matkustajien oikeuksia koskevassa asetuksessa poistettaisiin vaatimus, jonka mukaan avuntarpeesta rautateillä tulee ilmoittaa etukäteen.

4.3.2.4 Komission tulee parantaa edelleen rautatieliikenteen esteettömyyttä vammaisille henkilöille ⁽¹¹⁾ pitämällä huoli siitä, että jäsenvaltiot varmistavat kaikkien asemalaitureiden esteettömyyden ja helpottavat junavaunuihin pääsyä paitsi uudessa infrastruktuurissa myös mukauttamalla olemassa olevaa infrastruktuuria.

4.3.2.5 Komission tulee antaa jäsenvaltioille ohjeita siitä, miten EU:n direktiivit rikoksen uhrien tai rikoksesta epäiltyjen tai syytettyjen prosessuaalisia oikeuksia koskevista yhteisistä vähimmäisvaatimuksista olisi pantava täytäntöön vammaisten henkilöiden osalta ⁽¹²⁾, mukaan lukien oikeussuojan saavutettavuuden varmistamiseen osallistuvien toimijoiden kouluttaminen vammaisten henkilöiden oikeuksista. Vammaisjärjestöt olisi luokiteltava yhteistyötahoiksi, ja niillä olisi oltava erityinen asema, jonka nojalla niillä on oikeus esiintyä tuomioistuimissa.

4.3.2.6 Komission tulee varmistaa, että esteettömyyden ja saavutettavuuden takaaminen on tukikelpoisuuden peruste EU:n varoja myönnettäessä ⁽¹³⁾.

4.3.2.7 Komission tulee investoida tutkimukseen, jonka avulla kehitetään uutta apuvälineteknologiaa ja laitteita vammaisille henkilöille.

4.3.2.8 Esteettömyys ja saavutettavuus tulee nähdä esimerkiksi rakentamisessa ja liikenteessä kestävyysperiaatteisiin tiiviisti liittyvänä kysymyksenä sekä sellaisen vihreämmän Euroopan aikaansaamisen edellytyksenä, jossa kaikki ovat mukana.

4.3.2.9 Komission tulee antaa jäsenvaltioille tukea uuden ja olemassa olevan rakennetun ympäristön, erityisesti asuntojen, esteettömyyden parantamiseen sekä kaikkien liikenneverkkojen henkilöstön entistä parempaan kouluttamiseen, jotta henkilöstö pystyy antamaan apua ja huolehtimaan siten esteettömyyden toteutumisesta.

4.3.2.10 Komission tulee tukea jäsenvaltioita sen varmistamiseksi, että vammaisten henkilöiden saataville tarjotaan apuvälineitä, apuvälineteknologiaa ja palveluja ja että heitä tuetaan niiden hankkimisessa riippumatta siitä, missä EU-valtiossa niitä tarjotaan.

4.3.2.11 Komission tulee auttaa jäsenvaltioita huolehtimaan siitä, että julkisten hankintojen yhteydessä taataan esteettömyys ja saavutettavuus vammaisille henkilöille kansalaisina, edunsaajina ja virkamiehinä.

4.3.2.12 Komission tulee antaa jäsenvaltioille tarvittavaa tukea verkkopalvelujen saavutettavuusdirektiivin saattamiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöä asianmukaisesti ja ajallaan.

⁽¹⁰⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EY) N:o 1107/2006, annettu 5 päivänä heinäkuuta 2006, vammaisten ja liikuntarajoitteisten henkilöiden oikeuksista lentoliikenteessä (EUVL L 204, 26.7.2006, s. 1)

⁽¹¹⁾ Marraskuun 18 päivänä 2014 annettu komission asetuksen (EU) N:o 1300/2014, annettu 18 päivänä marraskuuta 2014, vammaisten ja liikkumisesteisten henkilöiden esteettömyyden pääsyä Euroopan unionin rautatiejärjestelmään koskevista yhteentoimivuuden teknisistä eritelmistä (EUVL L 356, 12.12.2014, s. 110) seuraavan tarkistamisen yhteydessä

⁽¹²⁾ Vammaisyleissopimuksen 13 artikla.

⁽¹³⁾ EUVL C 62, 15.2.2019, s. 83

4.4 Laadukkaiden työpaikkojen ja ammatillisen koulutuksen edistäminen

4.4.1 Vammaisten henkilöiden työllisyysaste on edelleen suhteettoman alhainen verrattuna muihin (48,1 prosenttia verrattuna 73,9 prosenttiin). Vammaisten naisten työllisyysaste on vielä huomattavasti alhaisempi ⁽¹⁴⁾. ETSK suosittaa siksi seuraavaa:

4.4.2 Komission tulee ehdottaa toimenpiteitä, joilla yhdenmukaistetaan EU:n laajuisesti vaatimukset siitä, mitä työnantajien on tarjottava, ja toisaalta siitä, millaista tukea valtiovallan on tarjottava työnantajille, jotta ne voivat tehdä kohtuulliset mukautukset vammaisia työntekijöitä varten ⁽¹⁵⁾.

4.4.3 EU:n toimielinten tulee ryhtyä roolimalleiksi vammaisten henkilöiden työllistäjinä siten, että ne pyrkivät lisäämään vammaisten työntekijöiden osuutta toimielimissä ja EU:n hallinnossa.

4.4.3.1 Komission tulee selvittää monissa jäsenvaltioissa vammaisten henkilöiden työllisyyden edistämiseksi käytössä olevien kiintiöjärjestelmien vaikuttavuus, jotta voidaan edistää parhaita käytäntöjä ja mahdollisesti ottaa tällainen järjestelmä käyttöön EU:n hallinnossa.

4.4.3.2 EU:n toimielinten tulee ryhtyä toimiin unionin varojen investoimiseksi vammaisten henkilöiden – etenkin vammaisten nuorten, naisten, muuttajien, pakolaisten ja ikääntyvien työntekijöiden – koulutus-, työllisyys- ja ammatillisen liikkuvuuden aloitteisiin, mukaan lukien tuki sosiaaliselle yrittäjyydelle ja yhteiskunnallisille yrityksille, ja edistää tällä tavoin osallistavaa työllisyyttä sen kaikissa muodoissa yleissopimuksen mukaisesti ⁽¹⁶⁾. Tässä olisi painotettava vammaisten henkilöiden tukemista siinä tarkoituksessa, että he voivat tehdä valintoja työympäristössään, minkä lisäksi pitäisi investoida myös ammatillista kuntoutusta, työpaikkojen säilyttämistä, uralla etenemistä ja työhön paluuta edistäviin toimintapolitiikkoihin ja korostaa taitojen kehittämistä uusia ammatteja varten.

4.4.3.3 EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden tulee sopia nuorisotakuun kaltaisesta vammaisten henkilöiden oikeuksien takuusta, joka koskee heidän pääsyään työhön, työharjoitteluun, työnvälityksen piiriin ja jatko- ja täydennyskoulutukseen. Tämän tavoitteen tukemiseen olisi varattava rahoitusta vammaisten henkilöiden työllisyyttä koskevan aloitteen puitteissa.

4.4.3.4 Komission tulee antaa jäsenvaltioille tarvittavaa tukea sen varmistamiseksi, että vanhempien ja omaistaan hoitavien työ- ja yksityiselämän tasapainottamisesta annettu direktiivi (EU) 2019/1158 ⁽¹⁷⁾ pannaan kaikilta osin täytäntöön ja vammaisten henkilöiden vanhemmat voivat saada riittävästi vapaapäiviä ja joustavat työjärjestelyt. Komission tulee ajaa vammaisille henkilöille itselleen oikeutta samoihin joustoihin.

4.4.3.5 EU-ohjausjaksoa ja lainsäädäntöä tulee hyödyntää keinoina varmistaa, että vammaisille työntekijöille maksetaan asianmukainen ja sovittu palkka, joka on tasoltaan sama kuin muille työntekijöille maksettava palkka eikä koskaan alle vähimmäispalkan. Komission olisi käytävä EU:n varoja hyödyntäen läpi hyviä käytäntöjä ja työolainsäädäntöä siltä osin kuin on kyse mahdollisesti toimintarajoitteisten työntekijöiden paluusta työhön ja kuntouttamisesta pitkien sairauslomien jälkeen.

4.4.3.6 Komission tulee tukea jäsenvaltioita, jotta ne pystyvät pienentämään vammaisten työmarkkinoille siirtymiseen liittyviä riskejä tarjoamalla joustavampia etuus- ja avustujärjestelmiä, joiden avulla vältetään köyhyydeltä suojaavien turvaverkkojen pettäminen ja annetaan työllisyyskannusteita.

4.4.3.7 Komission tulee pyrkiä vaikuttamaan jäsenvaltioihin, jotta ne auttaisivat työnantajia entistä tehokkaammin saamaan tietoa apuvälineteknologiasta ja rahoitusta tällaista teknologiaa varten, parantamaan työpaikkojen esteettömyyttä ja mukauttamaan työaikoja joustavammin yksilöiden tarpeisiin. Komission olisi erityisesti tuettava tutkimusta, jonka avulla kehitetään liiketaloudellisia perusteita osallistaa vammaisia henkilöitä työpaikoilla.

⁽¹⁴⁾ <https://www.disability-europe.net/theme/employment>

⁽¹⁵⁾ Vammaisyleissopimuksen 5 ja 27 artikla.

⁽¹⁶⁾ Vammaisyleissopimuksen 27 artikla.

⁽¹⁷⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1158, annettu 20 päivänä kesäkuuta 2019, vanhempien ja omaistaan hoitavien työ- ja yksityiselämän tasapainottamisesta ja neuvoston direktiivin 2010/18/EU kumoamisesta (EUVL L 188, 12.7.2019, s. 79).

4.4.3.8 Komission tulee tarjota jäsenvaltioille tarvittavaa tukea sen varmistamiseksi, että syrjinnän työpaikoilla kieltävä neuvoston direktiivi 2000/78/EY⁽¹⁸⁾ pannaan täytäntöön kaikilta osin. Komission ja jäsenvaltioiden olisi myös hyväksyttävä ehdotus tavaroiden ja palvelujen saatavuutta koskevaksi horisontaaliseksi syrjimättömyysdirektiiviksi, koska syrjintä tällä alalla voi johtaa syrjintään työmarkkinoilla.

4.4.3.9 Komission tulee tukea jäsenvaltioita yritysten yhteiskuntavastuuta ja vammaisuutta koskevien toimintapolitiikkojen integroinnissa, jotta varmistettaisiin, että yritykset ottavat vammaisuuden huomioon työvoimakäytännössään. Komission olisi myös autettava jäsenvaltioita edistämään vammaisuuteen, esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyvien näkökohtien asemaa muita kuin taloudellisia tietoja koskevassa yritysraportoinnissa.

4.4.3.10 Komission tulee edistää vammaisten henkilöiden oikeuksia kaikkialla unionissa, jotta he pystyvät käyttämään oikeuttaan ammattijärjestystoimintaan yhdenvertaisesti muiden kanssa. Tämä olisi toteutettava yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa. Etenkin eurooppalaisessa monimuotoisuussitoumusten prosessissa pitäisi kiinnittää enemmän huomiota työvoiman kykyjen monimuotoisuuden edistämiseen.

4.4.3.11 Työmarkkinaosapuolten tulee ottaa EU:n tason työmarkkinavuoropuhelua käydessään ja työehtosopimuksia solmiessaan huomioon vammaisyleissopimuksen täytäntöönpano ja vammaisten työntekijöiden ja palkansaajien oikeudet ja tehdä tässä asiassa yhteistyötä EU:n tason vammaisjärjestöjen kanssa.

4.5 Laadukkaan ja osallistavan koulutuksen ja elinikäisen oppimisen tarjoaminen

4.5.1 Pääsy tavalliseen koulutukseen on edelleen vaikeaa vammaisille henkilöille, minkä seurauksena koulutusympäristöt ovat usein eriytyneitä. Koulunkäynnin ennenaikaisen keskeyttämisen todennäköisyys on vammaisilla henkilöillä EU:ssa keskimäärin 13 prosenttia suurempi kuin muilla oppilailla ja todennäköisyys osallistua korkea-asteen koulutukseen 14 prosenttia pienempi⁽¹⁹⁾. ETSK suosittelee siksi seuraavaa:

4.5.2 EU:n toimielinten tulee investoida unionin varoja osallistaviin oppimisympäristöihin, varhaislapsuudessa toteutettaviin toimiin, elinikäisen oppimisen ohjelmiin ja koulutusohjelmiin, joilla tuetaan vammaisten henkilöiden siirtymistä koulutuksesta työelämään. Myös vammaisten henkilöiden uraliikkuvuutta olisi edistettävä.

4.5.2.1 EU:n toimielinten tulee toteuttaa erityistoimia sen varmistamiseksi, että unionin palveluksessa olevan henkilöstön lapsille tarkoitettu Eurooppa-koulujärjestelmä on osallistava vammaisille lapsille ja nuorille.

4.5.2.2 Komission tulee ryhtyä konkreettisiin toimiin, joilla pyritään lisäämään vammaisten henkilöiden osallistumista korkea-asteen koulutukseen avustamalla tukitarpeissa ja kustannuksissa opiskelun tai koulutuksen aikana.

4.5.2.3 Komission tulee toteuttaa toimenpiteitä, joilla parannetaan Erasmus+-ohjelmien esteettömyyttä ja saavutettavuutta ja lisätään vammaisten henkilöiden osallistumista avustamalla tukitarpeissa ja kustannuksissa ulkomailla opiskelun tai kouluttautumisen aikana.

4.5.2.4 Komission tulee tarjota jäsenvaltioille niiden tarvitsemaa apua, jotta niillä on mahdollisuus kouluttaa tavallisten koulujen henkilöstöä ja tukea vammaisten oppilaiden erityiskoulunkäyntiavustajien koulutusta sen edistämiseksi, että vammaiset lapset kävisivät yhä useammin tavallista koulua. Koulutuksessa olisi myös keskityttävä siihen, miten apuvälineteknologiaa voidaan hyödyntää vammaisten oppilaiden parempaan integroimiseen. Lisäksi huomiota pitäisi kiinnittää hyvien työskentelyolosuhteiden luomiseen luokissa ja luokkakokojen pienentämiseen.

⁽¹⁸⁾ Neuvoston direktiivi 2000/78/EY, annettu 27 päivänä marraskuuta 2000, yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista (EYVL L 303, 2.12.2000, s. 16).

⁽¹⁹⁾ ANED-verkosto Eurostatin vuoden 2016 tilastojen perusteella, (30–34-vuotiaat) vammaiset ja muut henkilöt, ero prosenttiyksiköinä.

4.6 Epävarmuuden, köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen torjuminen

4.6.1 Vammaiset henkilöt kärsivät EU:ssa keskimäärin yhdeksän prosenttia todennäköisemmin köyhyydestä ja sosiaalisesta syrjäytymisestä kuin muut ⁽²⁰⁾. ETSK suosittaa siksi seuraavaa:

4.6.1.1 EU:n toimielinten tulee varmistaa, että uuteen agendaan sisältyy erityistoimia osallistavan sosiaalisen suojelun järjestelmän edistämiseksi, ja komission tulee laatia jäsenvaltioille suuntaviivat vammaisten henkilöiden ja heidän hoitajiensa sosiaalisen suojelun perustasosta, joka takaisi näille ihmisille riittävän elintason ⁽²¹⁾. Komission ja jäsenvaltioiden tulee varmistaa, että vammaiset henkilöt ja etenkin henkilöt, jotka vammautuvat työuran aikana ja maksavat eläkevakuutusmaksuja lyhyemmän aikaa, kuuluvat riittävän sosiaalisen suojelun piiriin ennen eläkeikää ja sen jälkeen.

4.6.1.2 Komission tulee antaa ohjeita etuuksien uudistamisesta siten, että voidaan antaa tukea vammaisten henkilöiden tarvitsemista laitteista, apuvälineteknologiasta, mukautuksista, liikennepalveluista jne. koituvien ylimääräisten kustannusten kattamiseksi. Komission olisi edellytettävä jäsenvaltioilta suurempaa joustavuutta, jotta vammaiset henkilöt voivat säilyttää edellä mainitut tuet siirtyessään työmarkkinoille. Tämä tasapainottaisi kohtuuttomia menoja, vähentäisi riskiä ajautua työssäkäyvänä köyhyyteen ja antaisi työllisyyskannusteita.

4.6.1.3 Komission tulee antaa jäsenvaltioille ohjeita vammaisuuden arviointimenettelyistä, jotta varmistetaan, että harvinaista sairautta sairastavat tai monivammaiset henkilöt eivät jää vaille huomiota. Komission on lisäksi teroitettava EU-ohjausjakson puitteissa jäsenvaltioille, että niiden ei pitäisi vähentää kansalaistensa vammaisetuuksia ja lisätä tällä tavoin köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen riskiä. Komission pitäisi kehottaa jäsenvaltioita tarkistamaan vammaisetuuksiensa tasapuolisuus koko elämänkaaren ajalta sen varmistamiseksi, etteivät iäkkäät vammaiset ja henkilöt, jotka vammautuvat vanhemmalla iällä, menetä etuusoikeuksiaan.

4.6.1.4 Sosiaali-indikaattoreiden tulostaulua tulee mukauttaa siten, että siihen sisällytetään nimenomaan vammaisiin henkilöihin liittyvän kehityksen mittareita, jotta voidaan edelleen vahvistaa EU-ohjausjakson ja sosiaalisten oikeuksien pilarin välisiä yhteyksiä.

4.6.1.5 Komission tulee tarjota jäsenvaltioille niiden tarvitsemaa tukea, jotta niillä on mahdollisuus panna asianmukaisesti täytäntöön neuvoston suositus epätyypillisissä työsuhteissa olevien sosiaalisesta suojelusta ja varmistaa, että keneltäkään – työssä käyvältä tai muulta – vammaiselta henkilöltä ei evätä oikeutta asianmukaiseen terveydenhuoltoon tai muita oikeuksia.

4.6.1.6 Komission tulee auttaa jäsenvaltioita edistämään vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia saada terveydenhuoltopalveluja tasavertaisesti muiden kanssa ⁽²²⁾.

4.6.2 Komission tulee varmistaa, että EU:n hallinnon entisille, nykyisille ja tuleville vammaisille työntekijöille tai vammaisille huollettaville perheenjäsenille taataan kattava sairausvakuutus, jonka avulla heille voidaan tarjota paras mahdollinen terveydenhoito ja elämänlaatu.

4.7 EU:n aseman vakiinnuttaminen maailman johtavana toimijana, joka ei jätä ketään oman onnensa nojaan rajojensa ulkopuolella

4.7.1 EU on maailman suurin kehitysavun antaja. EU:n ja jäsenvaltioiden olisi vammaisyleissopimuksen osapuolina edistettävä vammaisten henkilöiden oikeuksia ulkoisessa toiminnassaan. ETSK suosittaa siksi seuraavaa:

4.7.2 EU:n toimielinten tulee toteuttaa toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että kaikissa EU:n kolmansissa maissa rahoittamissa toimitissa noudatetaan edellä kohdassa 3.1 esitettyjä vammaisyleissopimuksen yleisperiaatteita.

⁽²⁰⁾ EU-SILC 2016.

⁽²¹⁾ Vammaisyleissopimuksen 28 artikla.

⁽²²⁾ Vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean suositukset, kohta 63.

4.7.2.1 EU:n toimielinten tulee toteuttaa toimia sen varmistamiseksi, että EU:n ehdokasmaat ja mahdolliset ehdokasmaat esittävät näyttöä siitä, että ne turvaavat vammaisten henkilöiden oikeudet samantasoisesti kuin unionin jäsenvaltiot. Komission olisi myös varmistettava, että liittymistä valmistelevan tuen rahoitusvälineitä käytetään vammaisten henkilöiden tilanteen parantamiseen.

4.7.2.2 Komission tulee lisätä tietoisuutta vammaisyleissopimuksesta ja vammaisten henkilöiden tarpeista, myös esteettömyydestä, hätäavun ja humanitaarisen avun alalla sekä tietoisuutta vammaisuuteen liittyvistä kysymyksistä unionin edustustoissa.

4.7.2.3 EU:n toimielinten tulee varmistaa, että kehityspolitiikkaa koskevasta eurooppalaisesta konsensuksesta seuraa selkeitä jatkotoimia, ja edistää OECD:n kehitysapukomitean (DAC) soveltamien vammaisuutta koskevien indikaattorien sisällyttämistä EU:n yhteistyöohjelmiin, hankkeisiin ja toimiin ympäri maailmaa.

4.7.2.4 EU:n toimielinten tulee varmistaa, että EU:hun turvapaikanhakijoina tai pakolaisina saapuvien vammaisten henkilöiden oikeuksia kunnioitetaan ja että heille tarjotaan riittävää ja asianmukaista tukea. Tukea tulee antaa myös henkilöille, jotka ovat vammautuneet paetessaan kotimaastaan.

4.7.2.5 Komission tulee tukea jäsenvaltioita vammaisuuteen liittyvien kysymysten käsittelemisessä kolmansien maiden kanssa käytävissä vuoropuheluissa. Sen olisi myös pyrittävä edistämään sopimista vammaisuuteen liittyvistä kysymyksistä ja niihin sitoutumista kansainvälisillä foorumeilla (YK, Euroopan neuvosto, OECD).

4.7.2.6 Komission tulee brexitin vuoksi auttaa jäsenvaltioita varmistamaan, että Yhdistyneessä kuningaskunnassa tällä hetkellä asuvat Euroopan unionin kansalaiset ja Euroopan unionissa tällä hetkellä asuvat Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiset saavat myös jatkossa lähtömaansa tällä hetkellä tarjoamaa tukea.

5. Hallinto, täytäntöönpano ja seuranta

5.1 Vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean EU:lle antamiin loppupäätelmiin nojautuen ETSK suosittelee vahvasti, että kussakin EU:n toimielimessä, virastossa ja elimessä eli esimerkiksi Euroopan parlamentissa, Euroopan unionin neuvostossa, ulkosuhdehallinnossa ja alueiden komiteassa sekä perusoikeusviraston ja Euroopan tasa-arvoinstituutin kaltaisissa virastoissa nimetään vammaisasiota käsittelevät yhteyspisteet. Yhteyspisteet olisi nimettävä myös kaikissa komission pääosastoissa. Koska vammaisuuteen liittyvät kysymykset ovat luonteeltaan monialaisia, komission pääsihteerin alaisuuteen olisi sijoitettava keskitetty yhteyspiste. Tämä on tarpeen, jotta pystytään seuraamaan, miten EU:n toimielimet panevat täytäntöön vammaisyleissopimusta ja uutta vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevaa agenda. Esimerkkinä toimivalla ETSK:lla on oma vammaisasioiden yhteyspisteensä ja SOC-jaoston sihteeristön tukema vammaisten henkilöiden oikeuksia käsittelevä valmisteluryhmänsä. ETSK suosittelee lisäksi seuraavaa:

5.2 Koska tulevaan komissioon kuuluu komission jäsen, jonka vastuualueena on tasa-arvo, oikeus- ja kuluttaja-asioiden pääosastossa tulee olla komission jäsentä hänen tehtävässään avustava yhteyspiste. Tämä on ensiarvoisen tärkeää.

5.3 Nykyinen vammaiskysymyksiä käsittelevä korkean tason ryhmä tulee korvata ”vammaisten henkilöiden oikeuksien komitealla”, joka toimii foorumina kaikkien eri pääosastoihin, toimielimiin ja virastoihin sekä eri jäsenvaltioihin sijoitettujen yhteyspisteiden säännöllisten kokousten järjestämistä varten. Kyseisellä komitealla olisi oltava oikeus seurata agendan täytäntöönpanoa EU:n ja jäsenvaltioiden tasolla sekä antaa suosituksia komissiolle ja jäsenvaltioiden hallituksille.

5.4 Komission tulee tarkastella uudelleen vammaisyleissopimuksesta ja EU:n lainsäädännöstä johtuvaa jäsenvaltioiden kanssa jakamaansa toimivaltaa, jotta voidaan selvittää, missä asioissa EU voi tehdä yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa täytäntöönpanon edistämiseksi. Tämä olisi tehtävä laatimalla toimivaltaa koskeva ilmoitus.

5.5 Komission, parlamentin ja neuvoston välillä tulee ottaa käyttöön toimielinten välinen mekanismi⁽²³⁾. Näiden kolmen toimielimen puheenjohtajien olisi kokoonnuttava kunkin toimikauden alussa osoittamaan sitoutumisensa vammaisten henkilöiden oikeuksiin. Neuvostoon tulee perustaa vammaisasioiden työryhmä, jonka tehtävänä on huolehtia tästä mekanismista.

5.6 EU:n toimielinten tulee sisällyttää agendaan selkeitä, konkreettisia ja tarkkarajaisia vertailuarvoja ja mitattavissa olevia indikaattoreita, joiden avulla voidaan seurata täytäntöönpanon puutteita ja mitata saavutettua edistystä tehokkaasti.

5.7 Komission tulee varmistaa, että lainsäädäntöehdotusten ja aloitteiden laatimisen yhteydessä suunnitellaan tehokkaita seurantamekanismeja ja että toimintaa varten osoitetaan riittävästi resursseja ja määrärahoja. Agendaan olisi sisällytettävä selkeä rahoitus sitoumus, johon liittyen ilmoitetaan seurantamekanismeja varten varattavat määrät.

5.8 Komission tulee osoittaa vammaisyleissopimuksen EU-seurantajärjestelmälle riittävät resurssit sen riippumattoman ja asianmukaisen toiminnan varmistamiseksi.

5.9 EU:n toimielinten tulee ottaa vammaisjärjestöt ja kansalaisyhteiskunnan järjestöt aktiivisesti ja rajoituksetta mukaan agendan laatimiseen, täytäntöönpanoon ja hallintointiin⁽²⁴⁾. Vammaisjärjestöjä olisi myös kuultava jatkuvasti, ja niiden tulee voida osallistua koko ajan agendan pohjalta laadittavien säästöjen, toimintapolitiikkojen ja ohjelmien suunnitteluun, hyväksymiseen, täytäntöönpanoon ja seurantaan. Lisäksi niillä pitäisi olla käytettävissään resursseja, jotka tukevat niiden tarkoituksenmukaista osallistumista. Kuulemisprosessien olisi myös oltava ymmärrettäviä ja täysin esteettömiä ja saavutettavia vammaisille henkilöille.

5.10 Komission tulee ryhtyä asianmukaisiin toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että Eurostat kehittää yhteistyössä jäsenvaltioiden tilastoviranomaisten ja vammaisjärjestöjen edustajien kanssa ihmisoikeuksiin perustuvan indikaattorijärjestelmän sekä järjestelmän kattavien ja vertailukelpoisten tietojen keräämiseksi vammaisten henkilöiden tilanteesta EU:ssa ja julkaisee lisäksi merkityksellisempiä ja eritellympiä analyysejä vammaisasiosta. Tässä olisi otettava huomioon kerroksisuus, joka luonnehtii vammaisten henkilöiden ongelmia ja kokemuksia, jotka liittyvät esimerkiksi sukupuoleen, ikään, pakolais-, turvapaikanhakija- tai muuttajastatukseen, etniseen vähemmistöön kuulumiseen sekä erilaisiin vammaisuuden muotoihin ja siihen, miten ne vaikuttavat hyvinvointiin ja tuloksiin⁽²⁵⁾. Lisäksi tulee kerätä tietoja laitoksissa asuvien vammaisten henkilöiden ja muualla kuin kotona asuvien vammaisten lasten lukumäärästä.

5.11 Komission tulee luoda jäsenvaltioille EU-ohjausjakson puitteissa painetta laatia omia kansallisia vammaisstrategioitaan ja käsitellä vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanoa kansallisissa uudistusohjelmissaan.

5.12 Komission tulee tarjota kaikki tarvittavat välineet, henkilöresurssit ja rahoitustukea vammaisyleissopimuksen EU-seurantajärjestelmän käyttöön, jotta se voi suorittaa tehtävänsä vammaisyleissopimuksen 33 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

6. Viestintä ja tiedottaminen⁽²⁶⁾

6.1 EU:n toimielinten pitäisi stereotyyppien murtamiseksi lisätä tietoisuutta vammaisten henkilöiden edelleen kohtaamista esteistä ja työskennellä yhdessä kansallisten ja alueellisten hallitustahojen kanssa sen varmistamiseksi, että tieto tavoittaa päätöksentekijät ja muut sidosryhmät kaikilla tasoilla. Komission olisi tuettava näiden asioiden parissa toimivien EU:n tason vammaisjärjestöjen ja kansalaisjärjestöjen työtä.

6.2 Komission tulee kehittää kampanjoita ja koulutusta, joilla lisätään tietoisuutta vammaisten henkilöiden oikeuksista. Toiminta olisi kohdistettava suurelle yleisölle, poliittisille päätöksentekijöille, julkisten ja yksityisten yhteisöjen henkilöstölle, vammaisille henkilöille ja heidän perheilleen jne. Komission tulee kannustaa jäsenvaltioita toteuttamaan vastaavia kampanjoita.

⁽²³⁾ Vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean EU:lle vuonna 2015 antamat suositukset.

⁽²⁴⁾ Vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean yleishuomautus.

⁽²⁵⁾ Vammaisyleissopimuksen 31 artikla.

⁽²⁶⁾ Vammaisyleissopimuksen 8 artikla.

6.3 Komission ja jäsenvaltioiden olisi huolehdittava erityisesti siitä, että tiettyjen vammaisryhmien – etenkin naisten, tyttöjen, hlbt-ihmisten ja etnisten vähemmistöjen – kohtaamaan moninkertaiseen ja moniperusteiseen syrjintään kiinnitetään runsaasti huomiota.

Bryssel 11. joulukuuta 2019.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Luca JAHIER
